బొమ్మనోట్లు-బొరుసు మనుషులు

పాలకోడేటి సత్యనారాయణరావు

మెట్లు ఎక్కుతూ క్షణం ఆగాను. ఎంతో కాలంగా మనసులోనే మననం చేసుకుంటూ వచ్చిన వాక్యాలను మరోసారి మనసులోనే గుర్తు తెచ్చుకొన్నాను.

ఏం జరుగుతుందో, ఏమో!

అటో, ఇటో తేలుతుంది.

తలుపు మీద 'తిరుపతిరావు' అని ఇంగ్లీషులో ప్లాస్టిక్ బోర్డు మీద అక్షరాలు ఉన్నాయి. నిజానికి తిరుపతి కొండకిందే ఉంది. తిరుమలేశుడు కొండ మీదే ఉన్నాడు. ఇక్కడమాత్రం ఆరేడు మెట్లు ఎక్కితేగానీ, తిరుమల చేరే అవకాశం లేదు.

తలుపు తట్టాను.

ఒకటోసారి—మళ్ళీ కొట్టాను రెండోసారి!

తలుపు తెరుచుకోవటానికి ఇంకా వ్యవధి ఉన్నట్లుంది.

అటు ఆ తలుపు తెరుచుకోలేదు కానీ ఇటు ఆలోచనల తలుపు తెరుచుకొంది.

పని జరుగుతుందో లేదో నన్న భయం. ఆత్రత, ఆందోళన.

నాన్నగారు సొంతంగా చేసుకోవాల్సిన పని ఇది. కానీ, నా నెత్తి మీద పడింది. ఒక పూట తిని, మరో పూట ఆకలి లేదని అన్నం మానేసి అలా కూడబెట్టారు పైస పైస చొప్పున. ఒకటా, రెండా — ఎన్నేళ్ళు ...!

కడుపు నిండా కోరిక తీరా ఎప్పుడైనా తిన్నామా మేం! ఎప్పటి కప్పుడు ఏవేవో ఆరోగ్య సూత్రాలు చెపుతూ ఉండేవారు. ఉప్మా తినాలంటే కడుపునొప్పి వస్తుందనే వారు. ఆరు అరటిపళ్ళు తింటే ఇంకేముందీ—జలుబు చేస్తుందనో, వాతం చేస్తుందనో అనే వారు. రేగిపళ్ళు తింటే దగ్గు, నారింజలు తింటే పడిశం — ఇలాంటివే ఆయనకు తెలిసినంత 'అనారోగ్య సూత్రాలు' ప్రపంచంలో ఎవరికీ తెలియవు కాబోలు! ఏ కారణం అయితేనేం, ఆయన మమ్మల్ని ఏదీ తిననిచ్చేవారు కాదు. రోజూ ఉదయం ఇంట్లోంచి వెళ్ళేవారు, మళ్ళీ రాత్రివేళ ఏ అర్ధరాత్రో ఇంటికి వచ్చేవారు. రోజంతా ఏం చేసేవారో మాకు తెలీదు.

''ఒట్టి పిసినారి!' అనుకునే వాళ్ళం మేం, చాటు మాటుగా.

పిసినారి అవునోకాదో ఇప్పుడు ఆలోచిస్తే ఒక్కోసారి కాదనే అనిపిస్తోంది. ఖర్చు పెట్టే గుణం' చిన్నతనం నుంచి అలవడితే ఇంక ఏముంది, రెండు వేళ్ళ సందులోంచి రూపాయి బిళ్ళను ఆపగలిగేవాళ్ళమా ఈ రోజు! చిన్నతనం కాబట్టి ఆయన గుణాన్ని 'పిసినారితనం' అని ముద్ర వేసేసుకొన్నాం కానీ. నిజానికి అదే మాలో కొంత పొదుపరి తనానికి దారి వేసింది.

ఆలోచనలకు అంతరాయం కలిగింది.

తలుపు తీశారు. ఆలోచనంకు, గతానికి స్వస్తి వాచకం పలికి, వర్తమానంలోకి వచ్చాను.

ఎదురుగా ఆరేళ్ళ పిల్ల. చింపిరి జుట్టు. ఎంత మానె రాసినా దువ్వెనకు, జడకు — ఒక కట్టుబాటుకు లొంగే గుణం లేనిది లాగా ఉంది. ముఖంలో ఎర్రని ఎరుపు తిలకం బొట్టు. కళ్ళకు నిండుగా కాటుక. అమాయకంగా ఉండే ఆ ముఖానికి ఆ జుట్టు ప్రత్యేక లక్షణంగా ఉంది.

''తిరుపతిరావుగా రున్నారా?'' అనడిగాను.

''మా నాన్నా?'' అడిగింది ఆ పాప.

''ఎవరే వచ్చింది సంధ్యా?'' — ఇంట్లోంచి ఏదో ఆడ గొంతుక ప్రశ్న అది. మనిషి కనపడటం లేదు కానీ. ఆమె స్వరంబట్టి ఇంట్లో ఆమెదే పెత్తనం అని సులభంగా అర్థం అయిపోతోంది నాకు.

''నాన్నకోసమే ...'' అని జవాబిస్తూనే ఆ పాప, సంధ్య — ''మీ పేరేమిటంకీ?'' అనడిగింది.

ఇంతసే పయింది నేను వచ్చి. నాకు ఆ ఇంటి సంగతులు ఒక టొకటిగా అర్థం అవుతూనే ఉన్నాయి కానీ ఇంట్లో తిరుపతి రావు ఉన్నాడో లేదో మాత్రం నాకు ఇంకా తెలీనేలేదు.

''నా పేరు సుందరం. మీ నాన్నగారికి తెలుసు నే నెవ్వరో — సుందరం అని చెప్పి'' అని చెపుతూ ఆగాను. ''మీ నాన్నగారు ...''

సంధ్య నా ప్రశ్నను పూర్తి కానివ్వలేదు. ఇంట్లోకి తుర్రుమంది.

నాలుగైదు నిమిషాల తర్వాత షర్టు వేసుకొంటూ తిరుపతిరావు బయటకు వచ్చాడు. ఇంతసేపూ ఇంట్లోనే ఉన్నాడన్న మాట! బహుశా భార్యకు చెప్పి ఆవిడ వెళ్ళమన్నాక. ఆ అనుమతి పత్రం అందాక ఇంట్లోంచి బయటకు వచ్చి ఉంటాడు గురుడు అనుకున్నాను. ఇంట్లోంచా, వంటింట్లోంచా అనే సందేహం కూడా మనసులో తలెత్తింది. చిన్నగా నవ్వొచ్చింది నాకు.

ఆయనను చూసి నవ్వుకొంటే బాగుండదని నవ్వు ఆపుకొంటూ అన్నాను ''నా పేరు సుందరం. నేను కోదండరామయ్యగారి అబ్బాయి?!''

తిరుపతిరావు ముఖంలో 'ఏ కోదండరామయ్య? అనే ప్రశ్న కనపడింది, ఆకనుబొమలు ముడత పడ్డ విధానంలో.

గుర్తుచేసే పద్ధతిలో అన్నాను — ''కోదండ రామయ్య గారు అంటే — అప్పులకు డబ్బులిస్తారు చూడండీ...!''అనిఆగాను. వడ్డీలకు అని చెప్పబోయి గిల్టీగా అనిపించి ఆ మాట వాడలేదు.

''వో ... ఆయనా! — రండి, రండి — మిమ్మల్ని నేను చూడలేదు కదా—గుర్తుపట్టలేకపోయాను'' అన్నాడు తిరుపతిరావు లోపలికి పిలుస్తూ.

ఇంట్లోకి అడుగు పెట్టాను ఇప్పటికి. ఇల్లు చూస్తే బాగానే ఉంది. గదిలో ఒక మూల కుర్చీ, టేబిలు, ఆ టేబిల్ పక్క ఒక టెలివిజన్, ఇంట్లో మరోపక్క సోఫా కమ్ బెడ్. దానికి!ఎదురుగా రెండు సోఫాలు, మధ్యలో...టీపాయ్, దానిమీద ఒక పేపరు. పక్క గదికి వెళ్ళే దారిలో పరదా ... ఇల్లు పిల్లైనంత సింపుల్ గా ఉన్నా, ఆధునికంగానే ఉంది.

''కూర్చోండి!'' అన్నాడు తిరుపతిరావు.

లోపలికి వెళ్ళి కూర్చోగానే అన్నాను నెమ్మదిగా:

''మీరేమీ అనుకోనంటే—''

''చెప్పండి, పర్వాలేదు.''

''మీరు నాన్నగారికి పదిహేనొందల రూపాయలు ఇవ్వాలని లెక్క రాసి ఉంది.'' క్షణం ఆగాను నేను.

''నిజమే ననుకోండి!''

''ఇరవై రోజుల క్రిందట మా నాన్నగారు పోయారు. పత్రాలూ అవీ చూస్తుంటే అందులో మీ గురించి ఉంది. ఇప్పుడు గనుక ఆ డబ్బు మీరు సర్దితే, మాకు కష్టకాలంలో ఆదుకొన్నట్లు అవుతుంది.'' నా వాక్యం ఇంకా పూర్తి కాలేదు.

ఇంట్లోంచి ''ఏమండీ, మాట!'' అన్న పిలుపు వినిపించింది.

తిరుపతిరావు ముఖంలో ఇబ్బంది కనిపించింది కానీ, సర్దుకొంటూ లేచాడు. ''వన్ మినిట్, ఇప్పుడే వచ్చేస్తా'' అంటూ లోపలికి వెళ్ళాడు.

నాన్నగారు పోయి ఇరవై రోజు లయింది. ఆఖరి క్షణాల వరకూ ఆయన స్పృహలోనే ఉన్నారు. కానీ ఇంకా బతికి తీరుతానని నమ్మకం ఆయనకు. ఏం చూసుకొని, ఏం అనుకొని ఆయన ఆ నమ్మకంతో ఉండేవారో మాకు తెలీదు. కానీ నోరు విప్పి ఏమీ చెప్పలేదు. ఏ బాంకులో ఎంత మొత్తం ఉందో,

ఎవరెవరు ఎంత బాకీ ఉన్నారో, ఆ బాకీలకు హామీలు గానో, తాకట్టుగానో ఇంట్లోనో, లాకర్లలోనో ఎక్కడ ఏమున్నాయో— ఏమీ చెప్పనేలేదాయన. నోరు విప్పి ఏం చెబితే, ఏం చెప్పబోతే ఏం కష్టమో అన్నట్లుగా వ్యవహరించారు.

ఆఖరికి ... ఏముందీ,..హరీ అన్నారు తప్ప ఏమీ చెప్పలేదు మాకు.

అర్థమయింది మాకు. ఇక రాతకోతల్లో మిగిలిందే మాకు అని.

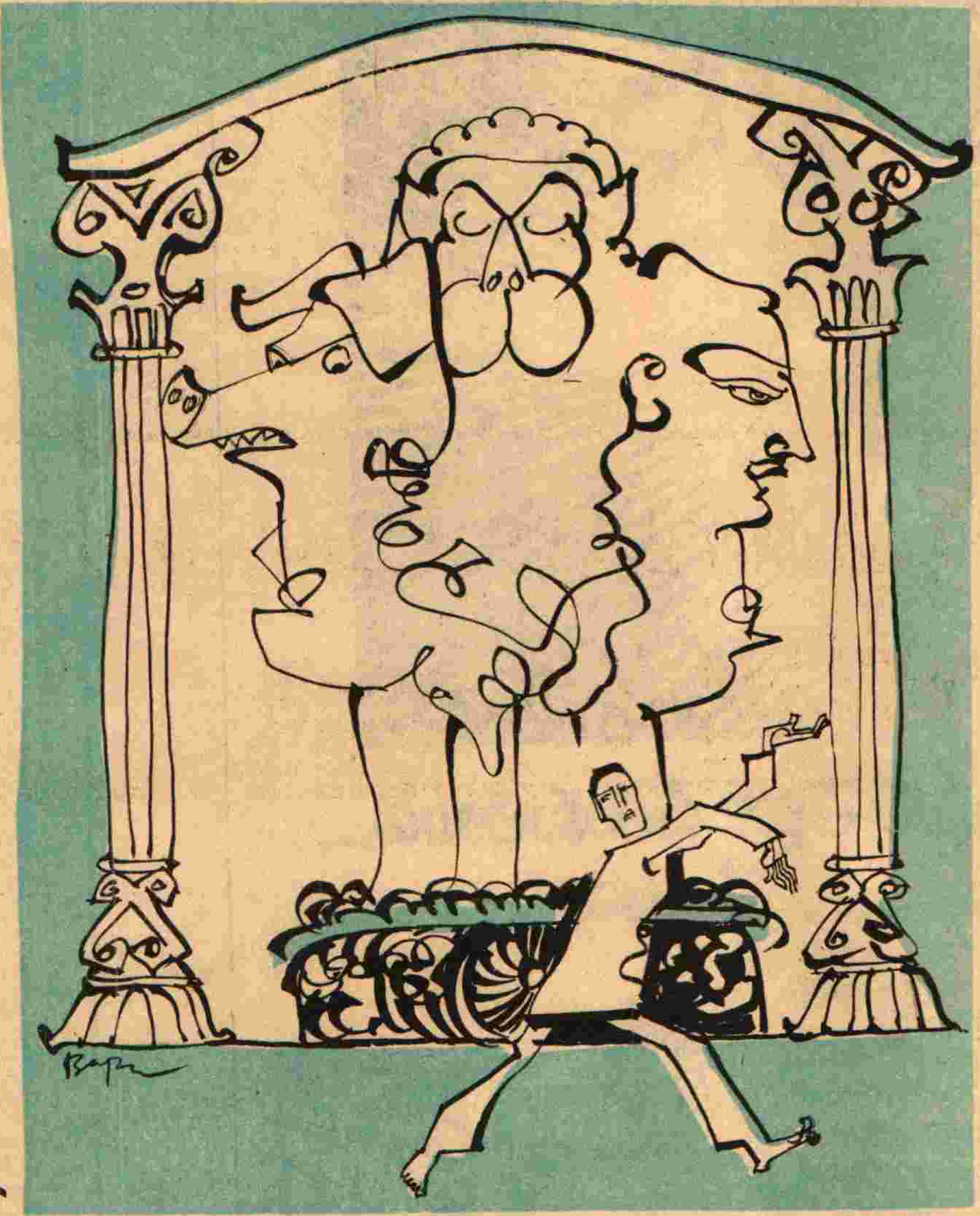

అంత సంపాదించిన మనిషి ఇంట్లో ఏమీలేకుండా ఎలా పోగలిగారో మాత్రం అర్థం కాలేదు. కొందరి వద్ద వస్తువులు ఉంచుకొని, కొందరి వద్ద నోటిపూ మాటే హామీగా అప్పు లిచ్చిన వ్యక్తి. పైసను రూపాయిగా, రూపాయను వందలుగా, వందల్ని వేలుగా ఎలా మార్చుకోవాలో నేర్చుకోండిరా అనేవారు తరుచుగా. కానీ ... ఆ పద్ధతి ఇది కాదని మాత్రం మాకు ఇప్పుడు స్పష్టంగా తెలిసి వస్తోంది.

ఆయన డైరీలో తిరగేస్తే ఏవేవో పేర్లు, అంకెలు, లెక్కలు...

అవన్నీ ఎలా అర్థం చేసుకోవాలో, ఆ పేర్ల వెనుక చిరునామాలు ఏమిటో తెలుసుకో గంగటం బహుశా ఆయన్ని పుట్టించిన బ్రహ్మకైనా తరం కాదనిపిస్తోంది. అట ౹తిప్పి, ఇటు తిప్పి ఆ పేర్లకు అర్థాలు చెప్పుకోగలిగిన మాకు మిగిలింది ఆఖరికి ఆరేడు అడ్రెసులు.

తిరుపతిరావు ఆ లెక్కల్లో మొదటి వాడు. మొత్తం పద్దెనిమిది వందల బాకీ. అప్పుడెప్పుడో మూడొందల రూపాయలు చెల్లబడింది. మిగిలింది ఇంకా పదిహేనొందలు అప్పు. అది వసూలు చేసుకోనేందుకే నా తాపత్రయం.

ఇక్కడ ఈ అప్పు వసూలు అయిపోతే ఇప్పుడు ఇవ్వక పోవచ్చు కానీ, ఎప్పుడు ఇస్తాడో అదయినా చెప్తే ... రెండో అడ్రెసుకు పయనం కట్టొచ్చు అనుకొన్నాను. జేబు ఒక్కసారి తడిమి చూసుకొన్నాను. అడ్రెసులు, ఇవ్వాల్సిన మొత్తాలు రాసిన కాగితం నిక్షేపం లాగా తగిలింది.

దగ్గుతూ గదిలోకి వచ్చాడు తిరుపతిరావు.

ఆశగా అటుకేసి చూశాను.

''చెప్పండి! ...'' అన్నాడు నా కేసి చూస్తూ తిరుపతిరావు.

క్షణం నివ్వెరపోయినా, తత్తరపాటు కప్పిపుచ్చుకొంటూ అన్నాను: ''చెప్పాల్సింది మీరే! ఎప్పుడు ఇస్తారో చెబితే...'' తప్పు అనేశాను. ఇప్పుడు ఇస్తే అనాల్సింది అనుకున్నాను.

''అదే చెప్పాలనుకుంటున్నాను నేను — మీ పేరు సుందరం అని కదా అన్నారు. మీరు పొరపడ్డారు—నేను మీ నాన్నగారికి బాకీ అణాపైసలతో సహా తీర్చేశాను!''

ఉలికి పడ్డాను నేను. ఏమంటున్నాడు... తీర్చేశాననా? సరిగ్గానే వింటున్నానా నేను?

''అదేమిటండీ, ఇప్పుడే కదా బాకీ ఉన్నాను అన్నారు.''

''నేనా? అలా అన్నానా? తీసుకున్న మాట నిజమే కానీ,తీర్చేశాను!అదే చెప్పబోతూ ఇంట్లోకి వెళ్ళాను'' అన్నాడు తిరుపతిరావు.

నా ముఖంలో రంగులు మారుతూ ఉండి ఉండొచ్చు — నాకు అది తెలుస్తూనే ఉంది. క్షణం కిందట తిరుపతిరావు నాకు పదిహేను వందలు బాకీ. ఇప్పుడు తీర్చేశాను అంటున్నాడు. ఇంకా కొంచెం గట్టిగా అడిగితే నేనే అతనికి బాకీ అనేలా ఉన్నాడు.

డబ్బు!

డబ్బుకు ఎంతో శక్తి ఉంది. ఈ సూత్రం నాకు తెలుసు. ఎంతపనైనా చేయిస్తుంది. ఎన్నైనా అని పిస్తుంది!

కానీ — ఇలా నాలిక మీద మాట నాలికమీద ఉండగానే మెలికలు తిప్పగలిగే స్తోమతు దానికి ఉందని నాకు తెలీదు. ఇప్పుడు అనుభవ పూర్వకంగా తెలుసుకుంటున్నాను.

అయినా ఆఖరి ప్రయత్నం చేస్తూ అన్నాను: ''తిరుపతిరావుగారూ...ఒకటే అడుగుతాను, చెప్పండి. అయిదు నిమిషాల క్రిందట మీరు నాకు డబ్బు బాకీ అనే సంగతి మీరు ఒప్పుకోబోయారు. కానీ మా నాన్న పోయారని చెప్పేసరికి ప్లేటు తిప్పేశారు.''

''ప్లేటు తిప్పటం ఏమిటి ఇందులో! అక్కరాలా ఇవ్వాల్సింది అంతా ఇచ్చేస్తేనూ ...''

''ఇచ్చినట్లు ఏదైనా సాక్ష్యం — అంటే ఏ ఎమ్. ఓ. రసీదు కానీ...అలాటిదే ఏదైనా సరే!...''

తిరుపతిరావు చాలా కోపంతో అన్నాడు: ''ఏంటయ్యోయ్! చాల ఎక్కువ మాట్లాడుతున్నావ్! అసలు అంతదాకా దేనికి? మీ నాన్న నాకు అప్పు ఇచ్చినట్లు నాకు సాక్ష్యం చూపించు. నువ్వు అన్నట్లు మనీయార్డరు రసీదో, పత్రమో, కాగితమో ... వెళ్ళు...వెళ్ళవయ్యా. వెళ్ళి నీ సత్తా కాగితాల మీద చూపించుకో! అప్పు తీర్చానురా మొగడా అంటూంటే ఇంకా సాక్ష్యం కావాలిట...!''

తిరుపతిరావు ఇంకా ఏదో అంటూనే ఉన్నాడు.

నేను ఆ గడప దిగి, మెట్లు దిగి వెనక్కు వచ్చేశాను. తిరుమలకు వెళ్ళ నక్కర్లేకుండానే నాకు తిరుక్షవరం జరిగింది.

తెలివితక్కువ వాడిని. నాన్నగారు పోయారు, కష్టంలో ఉన్నామని చెప్పాను. దెబ్బ తినేశాను. అవకాశం తీసుకొని డబ్బు ఎగగొట్టేశాడు.

ఎక్కడైనా బావేకానీ అక్కడ — డబ్బు దగ్గర మాత్రం బావ కాదన్న మాట! దొంగ వెధవ!! డబ్బు కోసం గడ్డి తినేశాడు.

వాడిని ఇక తలుచుకో నక్కరలేదు అనుకొంటూనే నా ఆలోచనల్లో వాడికి సమాధి కట్టేశాను.

జేబులోంచి కాగితం తీశాను. కాగితం మీద మొత్తం ఆరు అడ్రెసులు ఉన్నాయి. పై పేరు తిరుపతిరావుది. పెన్ను తీసుకుని ఆ పేరు మీద కపిగా వల్లని సిరా పూశాను.

రెండో వ్యక్తి పేరు సోమేశ్వరం. ఇవ్వాల్సింది అయిదు వందల చిల్లర.

రాజుల సొమ్ము రాళ్ళపాలు అని లోకోక్తి. మా నాన్న గారు ఇంత సంపాదించారు. కానీ ఏం లాభం? అది ఎవరి పాలయిందో అర్థం కావటంలేదు. హిందీలోనో, ఉర్దూలోనో ఒక సామెత ఉంది— ప్రతి బియ్యపు గింజమీదా అది తినాల్సిన వారి పేరు రాసి ఉంటుందని! మా నాన్నగారు సంపాదించిన ప్రతి పైస మీద దాని భోక్తల పేరు రాసి ఉంది కాబోలు!!

అడ్రెసు వెతుక్కుంటూ నడిచాను.

రెండుసార్లు కుడివైపు తిరిగి అర ఫర్లాంగు పై దూరమే నడిచాక అప్పుడు వచ్చింది సోమేశ్వరం ఇల్లు. ఇల్లు కనుక్కోవటం కష్టం కాలేదు.

ఇతను ఏమంటాడో ఏమో... తిరుపతిరావు లాగ క్షణాలమీద మాట మార్చేస్తాడో, లేకపోతే అసలు అప్పు తీసుకోనే లేదంటాడో?

ఇలాటి వాళ్ళంతా తండ్రి దృష్టిలో నమ్మకస్థులు. మర్యాదస్థులు. గీటురాయి మీద రాసి చూస్తే కానీ బంగారం నిగ్గు తేలదు. మనిషి నమ్మకం విషయంలో గీటురాయి డబ్బే — డబ్బు తీసుకునే టప్పుడు చెప్పే ఇచ్చకపు మాటలు, ఆప్యాయతలు డబ్బు తిరిగి అడిగి నప్పుడు ఉండవు. మొహాలు కూడా చూసుకోని పరిస్థితులు ఏర్పడతాయి. కానీ ఒకటే అదృష్టం— అలాటి వ్యక్తులకు ఆ తర్వాత ఆమడ దూరంలో ఉండొచ్చు. పాప పోతుందిగాక, అప్పటికి కొంత డబ్బు. అలాటి వారి వల్ల మరే విషయంలో మరింత కష్టం కలగకుండటమే నిజమైన లాభం అనుకోవాలి!!

"నాన్నగారు పోయారు" అని నిజం చెప్పడం వల్ల కలిగిన నష్టాన్ని ఈ సారి ఆ సంగతి చెప్పకుండ ఉండటం వల్లనే పూడ్చుకోవాలి.

అబద్ధం చెప్పకపోయినా పర్వాలేదు కానీ, నిజం మాత్రం చెప్పను — తెలివి తక్కువ నిర్ణయమే అయినా లోకం తీరు వల్ల ఆ నిర్ణయమే తీసుకోవాల్సి వచ్చింది నేను. అలాటి నిర్ణయం తీసుకున్నందుకు సిగ్గుపడుతూనే గేటు లోపలికి తోసి, ఆ బండలమీద అడుగు పెట్టాను.

ఇల్లు ఇంకా పూర్తి కాలేదు. లోపల ఎలా ఉందో తెలీదు. కానీ పైన ప్లాస్టరింగ్ ఇంతవరకూ కాలేదు. ఆ స్థితిలోనే ఆ ఇల్లు చాలా కాలం నుంచి ఉందన్న దానికి సాక్ష్యంగా ఇంటి గోడల ఇటుకల మీద దుమ్ము పేరుకొని ఉంది.

గుమ్మం ముందు నిలబడి పిలిచాను, "సోమేశ్వరం గారూ!" అని.

లోపల్నుంచి ఒకావిడ బయటకు వచ్చింది. "ఆయన ఇంట్లో లేరండీ!" అంది ఆవిడ.

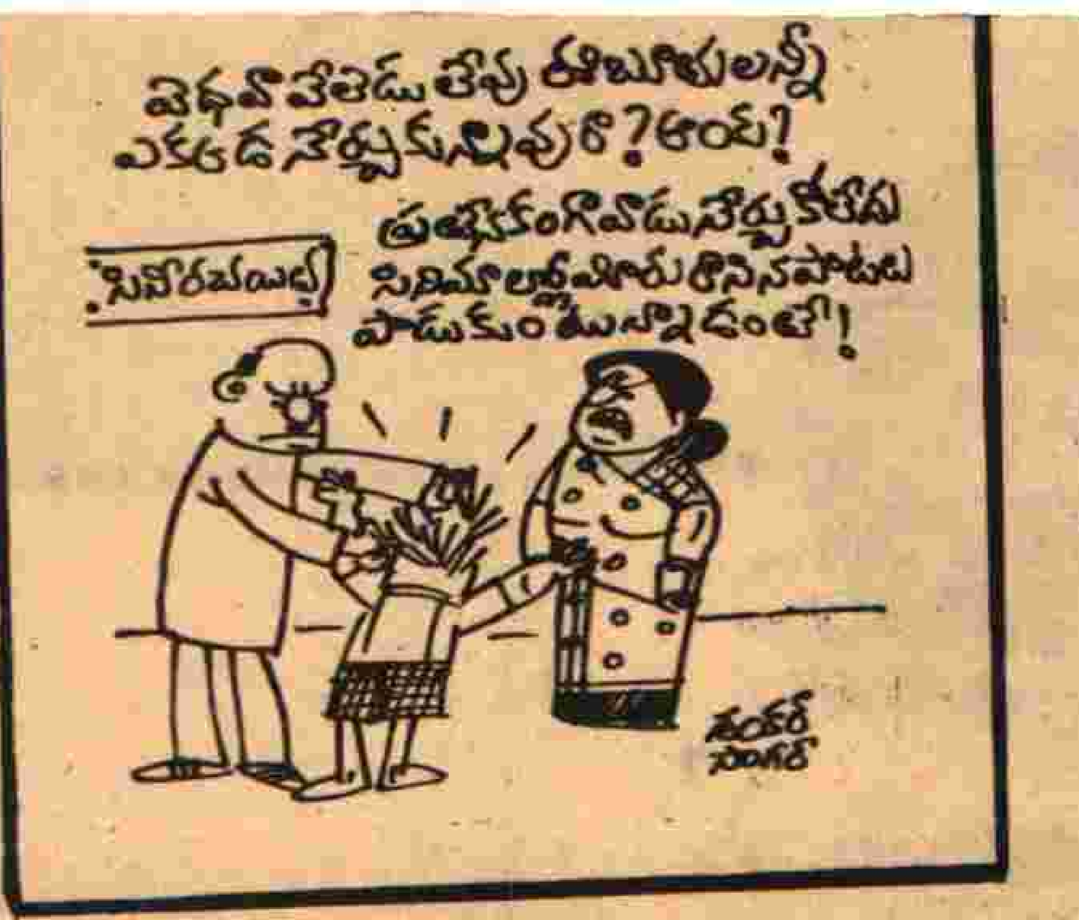

'చచ్చానురా!' అనుకొన్నాను.

"నా పేరు సుందరం. నేను కోదండ రామయ్య గారి అబ్బాయినండీ — మీరు నాన్నగారికి డబ్బు ఇవ్వాలి. ఆ విషయం అడుగుదామని ..." ఆగి పోయాను ఇంకా ఏం చెప్పాలో తెలీక.

"అయ్యో! తెలీలేదండి. రండి, లోపలికి! ఆయన లేరు. ఒక అరగంటలో వస్తా రనుకుంటాను. మీరు వచ్చి లోపల కూర్చున్నా సరే, లేకపోతే అరగంట తర్వాత వచ్చినా సరే ... మీ ఇష్టం!" అంది ఆవిడ.

క్షణం ఆలోచించాను. ఇంట్లో ఎవరూ లేరు. ఆవిడ ఒక్కతే ఉంది. నేను ఉండటం అంత బాగుండక పోవచ్చు. పైగా ఏవో అవీ ఇవీ మాట్లాడుతూ ఉంటే పొరబాటున నేను నాన్నగారు పోయిన సంగతి నోరు జారినా జారవచ్చు. ఇప్పటికే ఒకసారి నోరు జారి దెబ్బ తినేశాను. పూఁహూఁ. ఆ తప్పు మళ్ళీ చేయను!

"సర్లెండి. ఒక అరగంటలో వస్తాను మళ్ళీ. ఆయన వస్తే ఉండమని చెప్పండి!" అన్నాను వెను దిరుగుతూ.

కానీ మనసులో భయం, అనుమానం తలెత్తుతూనే ఉన్నాయి. ఈ మహానుభావురాలు ఏం చెప్తుందో ఏమో! తిరుపతిరావు పెళ్ళాం మాట విని అర నిమిషంలో మాట మార్చేశాడు. అరగంట తర్వాత వస్తే బహుశా సోమేశ్వరం 'ఇంకా ఇంటికి రాలే'దనో లేకపోతే 'పొన్లెండి, మీకు ఆలస్యం అవుతోంది—మీ రొచ్చారని చెప్తాను' అనో సమాధానం ఇవ్వవచ్చు ఈవిడ! ఈ లోగా నే నొచ్చానని చెప్పి, భర్తను మరో అర గంట సేపు అటూ ఇటూ తిరిగి రమ్మన్నా అనొచ్చు!!

సరే, ఏ దెలా జరగాల్సి ఉంటే అలాగే జరుగు తుంది! అనుకొన్నాను వేదాంత ధోరణిలో పడిపోతూ.

దగ్గర్లో ఉండే హోటల్‌కు వెళ్ళి కూర్చుని అర గంట సేపు గడిపేశాను. గడియారంలో ముల్లు తిరుగుతున్న కొద్దీ నా గుండెలో గుబగుబలు అధికమయినాయి. ఇంత శ్రమా వృథా అవుతుం దేమో! 'తివిరి ఇసుమున తైలంబు తీయవచ్చు" అన్న పద్యకారుడు ఆకరున అప్పిచ్చి వసూలు చేసు కోవటం ఆదిశేషుని తరం కూడా కాదని చెప్పి ఉంటే బాగుండేది.

సోమేశ్వరం రెండు రోజుల క్రిందటి వరకు ఎవరో నాకు తెలీదు. కానీ ఇప్పుడు ... నా ఆలోచన లన్నింటికీ కేంద్రం అయి కూర్చున్నాడు.

బయలుదేరాను — మళ్ళీ సోమేశ్వరంకోసం.

ఇంటికి వెళ్ళేసరికి సోమేశ్వరం కాబోలు, బయటే ఉన్నాడు. గేటు తీసి లోపలికి వెడుతూంటే గుర్తు పట్టాడు కాబోలు—భార్య చెప్పి ఉంటుంది కనుక— ఎదురొచ్చాడు. ఇంత స్వాగత సత్కారాలు చేస్తున్నా డంటే నెత్తిన ఎంత పెద్ద చెయ్యి పెడతాడో

నన్న భయం పెరిగింది.

ఇంట్లోకి వెళ్ళి కూర్చున్నాక నెమ్మదిగా కదిపాను అసలు విషయం. "మీరు అయిదొందల దాకా బాకీ ఉన్నారు మాకు!"

సోమేశ్వరం నా మాట కట్ చేశాడు—"మీ నాన్న గారు ఇచ్చింది వెయ్యి పైగా ఉంది. కొంత చెల్లు కట్టేశాం. ఆ రోజుల్లో—ఇంటి మీద ఎంతడబ్బు పెట్టినా సరిపోని రోజులు. మీ నాన్నగారి లాంటి వాళ్ళు తలో వెయ్యి, రెండు వేలు ఇచ్చి ఆదుకోబట్టే ఇల్లు ఈమాత్రం అయినా అయింది!"

సోమేశ్వరం మాట్లాడేది పాము చావకుండా, కర్ర విరగకుండా ఉండే పద్ధతిలో ఉంది. ఇంతకీ ఇస్తాడా, ఇవ్వడా?!

అదే అడిగాను — "నాన్నగారు మిమ్మల్ని అడిగి ఆ డబ్బు తెమ్మన్నారు నన్ను!"

సోమేశ్వరం ఆశ్చర్యపోయినట్లు ముఖం పెట్టాడు. "మీ నాన్నగారు చెప్పారా? అలాటి మనిషి కాదే ఆయన! అయినా ... దొడ్డ మనిషి ... పోయికూడా పదిహేను రోజు లయిందనుకుంటాను! ..."

ఈ సారి ఆశ్చర్యపోవటం నా వంతు అయింది. నాన్నగారు పోయిన సంగతి తెలిసిందన్నమాట! అంటే ఇక డబ్బు పోయినట్లే లెక్క! ఇక లేవటం మంచిది. సమయాన్ని కూడా వృథా చేసుకోవటం దేనికి?!

"ఉండండి ... వస్తా!" అని సోమేశ్వరం ఇంట్లోకి వెళ్ళాడు.

భార్యతో సమాలోచనలకు కాబోలు...ఏం కారణం చెప్పి తప్పించుకొంటే మంచిదారని 'కార్యేషు దాసీ కరణేషు మంత్రి'తో చర్చకు కాబోలు వెళ్ళాడు!!

రెండు నిమిషాల తర్వాత సోమేశ్వరం బయటకు వచ్చాడు — "క్షమించండి, అనుకోకుండా ఆలస్యం అయిపోయింది. మీ నాన్నగారు బతికి ఉండగానే తీర్చేద్దా మనుకొన్నాను. ఆ అదృష్టం దక్కలేదు" అంటూనే అయిదు వందలరూపాయల నోట్లు, ఇంకా ఒక యాభై నోటు ఇచ్చాడు. "మీరు లెక్కచూసి ఎంత ఇవ్వాలో ఇంకా అది రాసి పంపిస్తే అదీ పంపే స్తాను" అన్నాడు అపాలజిటిక్‌గా.

"ఇంకా నయం. ఇప్పుడే బాంకుకు వెళ్ళి తీసుకు వచ్చా రాయన. ఇల్లు గచ్చు చేయిద్దా మనుకొం టున్నాం. కానీ, దానికేముంది—ఇప్పుడు కాక మరో నెలో, రెండు నెలల తర్వాతైనా చేయించుకొంటాం! మీ రెన్ని ఇబ్బందుల్లో ఉన్నారో, ఏమో..." అంది సోమేశ్వరం భార్య.

ఇంకాకొంత సేపు అక్కడే ఉండి, బయటికొచ్చాను.

ఎటు పోవాలో నిర్ణయించుకొనేందుకు జేబులో కాగితం కోసం తడిమాను. జేబులో సోమేశ్వరం ఇచ్చిన నోట్లు తగిలాయి. తీసి చూశాను.

ఎంత పొరపాటుగా అంచనా వేశాను! డబ్బు అందర్నీ చెరచలేదు. పతనం అయినవాడిని, పతనం కాదల్చుకున్న వాడిని మాత్రమే డబ్బు మరింత అధో లోకాలికి చేర్చుతుంది. అంతేకానీ, అందర్నీ నైతికంగా నాశనం చేయగలగటం డబ్బువల్ల కాని పని.

లోకంలో ఇంకా నీతి బతికే ఉన్నదనే విషయాన్ని నాకు అర్థమయేలా చెప్తున్నాయి నా చేతిలో గాలికి కదులుతున్న నోట్లు!! ★